

Užití videa ve výuce

1. Přečtěte si texty níže, zkuste mu porozumět a vybrat ty informace, které jsou důležité.

Video, obdobně jako text, výklad přednášejícího či jiný zdroj informací je ve své podstatě pouze forma předávání informací. Napomáhá, ale nezaručuje kvalitu výuky. Má své výhody i nevýhody a je na nás vyučujících, použít video tak, abychom výhody využili a nevýhody minimalizovali.

Video společně s vhodnou výukovou metodou se více přibližuje konstruktivistickému pojetí výuky, může vytvářet personalizované vzdělávací prostředí s vlastní sebekontrolou vzdělávacího postupu.

Jako v každé jiné výuce i s videem platí, že je důležité, jak nastavíme celý vzdělávací proces výukové jednotky (například hodiny ve škole). A je dobré, mimo jiné, myslet na následující 3 body, které si více rozebereme:

a/ Smysluplné začlenění videa do výukové jednotky

Myslíme tím začlenění videa v rámci časové posloupnosti (plánu) výukové jednotky.

Modelů a plánů výuky je celá řada, v rámci konstruktivistické pedagogiky se nejčastěji pracuje s modelem E-U-R, který proces učení rozděluje do tří fází:

- **Evokace:** vybavujeme si, co už o tématu víme (tzv. prekoncepty), a to nám mimo jiné, zvyšuje o téma zájem.
- **Uvědomění si významu nových informací:** pracujeme s novými informacemi o tématu – dozvídáme se něco nového.
- **Reflexe:** Provádí vlastní analýzu toho, co jsme se dozvěděli a podle toho upravujeme původní prekoncepty do nových konceptů.

Na základě modelu E-U-R můžeme **video řadit zejména do evokační a informační fáze**. V evokaci nám může sloužit jako:

- otevírací a motivační prvek do tématu;
- nástroj pro vybudění konkrétních emocí, pocitů, dojmů, zážitků a zkušeností;
- ilustraci nějaké činnosti, předmětu, situace, apod.;
- objekt zájmu, na kterém hledáme vlastní dosavadní znalosti;
- atd.

Všechna tato použití vyžadují zadání jak s videem pracovat, jako například: „*Koukněte na toto krátké video, zkuste si vzpomenout, kdy jste zažili podobné situace a ve dvojici diskutujte v čem byli podobné se situací ve videu.*“. Nebo: „*Podívejte se na toto video a v anglickém jazyce sepište všechny živočichy a rostliny, které znáte a jsou ve videu.*“

Ve fázi uvědomění má video již jinou úlohu, tou může být:

- výklad, vysvětlení: video podporující výklad jevů, problémů a situací (známe jako explainery);
- instruktáž: názorné návody, popisy výrobních postupů, procesů a operací (známe jako tutoriály)
- demonstrace: předvádějí a demonstrují pokusy;
- exkurze: nahrazují nám exkurze (např. do nepřístupných provozů);
- atd.

Opět, všechna tato použití vyžadují metodické zadání, jak s videem mají studující pracovat.

b/ Správného aplikování videa na dané pedagogické cíle

Výukové cíle, můžeme členit podle obsahového zaměření, které nám napoví, jak s videem pro daný cíl přibližně pracovat. A tedy na:

Kognitivní výukové cíle: vzdělávací, poznávací – osvojování poznatků a intelektových dovedností. Nejznámější je Bloomova taxonomie kognitivních cílů (Google najde známou pyramidu cílů).

Zde video (a metody práce s videem) cílí zejména na vědomosti. Může se jednat o celou paletu možných cíleně výukových videí, které jsou popsány výše a metod práce s videem, které jsou popsány níže. Standardně se tedy může jednat o explainery, natočené přednášky apod.

Afektivní výukové cíle: postojové, hodnotové – osvojování postojů, tvoření hodnotové orientace.

Pro naplňování těchto cílů je typická práce s filmy, dokumenty, krátkometrážním a středometrážním videem. Buď je možné si k danému filmu/video vytvořit nebo získat propracovanou metodickou oporu (vycházející například ze zážitkové pedagogiky), nebo je po shlédnutí videa možné vést „pouze“ cílenou skupinovou reflexi. S těmito videi pracuje například Jeden svět na školách (www.jsns.cz).

Psychomotorické výukové cíle: výcvikové – osvojování psychomotorických dovedností (řeč, psaní, manipulace, imitace,..).

Pro naplňování těchto cílů je samozřejmě důležitá přímé trénování daných dovedností. Video zde může plnit instruktážní a demonstrační roly (návod, detail na určitý úkon apod.).

c/ Použití vhodných výukových metod pro práci s videem

Jak už bylo řečeno, video samo o sobě není metodou, ale zdrojem/nástrojem/prostředkem ke kterému je potřeba volit vhodné výukové metody. Některé z nich si krátce popíšeme. Některé jsou využitelné pro individuální práci a jiné spíše pro práci ve skupině.

Zadání návodných otázek

Jsou to zadání formou pokynů či otázek charakteru: jak se na video dívat (z jaké pozice, role, atp.), čeho si všimnout, na co se více zaměřit, co lze z videa vyvozovat, co ve videu chybí atd.

Tyto otázky mohou implicitně sdílet náš učební cíl což může pomoci se zmírněním zátěže – „na co se máme soustředit, co se tím máme naučit“.

Video s průběžnými a interaktivními otázkami

Do videa můžeme vložit otázky či zadání, které mají studující v průběhu sledování zpracovat. Buď tyto otázky/zadání vložíme přímo do videa, nebo přiložíme bokem. Například: „v čase XX:XX video zastavte a vyplňte první 4 řádky křížovky v pracovním listu“. Z výzkumů nám vychází, že studenti, kteří dostali vložené otázky, hodnotili proces učení jako méně „duševně zatěžující“, měli menší obavy z finálního testování, také si psali více poznámek a méně jim „utíkala pozornost“.

Vybrané a upravené RWCT metody

Reading and Writing for Critical Thinking (čtením a psáním ke kritickému myšlení). Jedná se o soubor metod, které vedou k aktivní práci se zdrojem – standardně textem. Metody lze ale vhodně přizpůsobit i pro práci s videem. Často se jedná o kombinaci individuální a skupinové práce. Jako jednu z mnoha lze uvést metodu *Skládkové učení*, kterou právě realizujeme.

2. Chcete-li projděte si více informací o E-U-R a RWCT metodách, například zde:

FF MU-KISK: kurz Kreativní práce s informacemi

3. Prodiskutujte obsahové shrnutí informací s vaší expertní skupinou. Poté vytvořte strategii, postup, kterým jako experti předáte své znalosti vaší domovské skupině.

4. Když v expertní skupině ukončíte svoji práci (čekejte na moji instrukci), vraťte se do domovských skupin a předejte informace ostatním ve skupině.

Zdroje:

- BRAME, Cynthia J. a Kathryn E. PEREZ. Effective Educational Videos: Principles and Guidelines for Maximizing Student Learning from Video Content. *CBE—Life Sciences Education* [online]. 2016, **15**(4) [cit. 2024-02-23]. ISSN 1931-7913. Dostupné z: doi:10.1187/cbe.16-03-0125
- KRÁTKÁ, Jana a Patrik VACEK. Výukové filmy. MASARYKOVA UNIVERZITA. Audiovizuální edukace: Multimediální pomůcka pro potřeby vyučujících a studentů MU [online]. 2007 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/pedf/js08/avk/ucebnice/lekce13.htm>